

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos Sąjungos solidarumo fondo ateitis“

(COM(2011) 613 final)

(2012/C 181/10)

Pranešėjas **Joost VAN IERSEL**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2011 m. spalio 6 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos Sąjungos solidarumo fondo ateitis“

COM(2011) 613 final.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2012 m. kovo 7 d. priėmė savo nuomonę.

479-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2012 m. kovo 28–29 d. (kovo 28 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 139 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 9 susilaukė.

1. Išvados

1.1 EESRK sutinka, kad dėl dabartinės krizės valstybės narės ir ES yra priverstos labai stengtis neviršyti savo išlaidų biudžetų. Todėl Komitetas visiškai supranta, kodėl Taryba nenori, kad būtų išplėsta Europos Sąjungos solidarumo fondo (ESSF) aprėptis.

1.2 Vis dėlto EESRK nori atkreipti dėmesį į naujas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) nuostatas, būtent į jos 4, 174 ir 222 straipsnius, kuriuose nurodyta, kad atremti bet kurioje Sąjungos dalyje kilusias gaivalines nelaimes ir teroristų išpuolius yra bendra Sąjungos ir valstybių narių pareiga. Šios nuostatos rodo, kad tam tikromis ypatingomis aplinkybėmis ES yra laikoma ne tik bendrų socialinių ir ekonominių interesų, bet ir bendro likimo vienijama bendrija. Tai, beje, buvo pagrindinė priežastis, dėl kurios 2002 m., kai keliuose valstybėse narėse kilo didžiuliai upių potvyniai, buvo įsteigtas ESSF.

1.3 EESRK tvirtai įsitikinęs, kad į sanglaudos sritis pažvelgus kompleksiskai matyti, jog visus Sąjungos piliečius vienija bendras likimas, už kurį jie visi atsakingi. Matydamas ilgų diskusijų Taryboje baigtį, EESRK jaučiasi nusivylęs, nes pasigenda tokios dvasios. Panašią nuotaiką skleidžia ir Taryba, per šias diskusijas labai akcentavusi „subsidiarumą“.

1.4 EESRK pritaria visiems praktiniams pakeitimams, kuriuos Komisija siūlo įtvirtinti reglamente dėl ESSF, norėdama, kad fondas būtų labiau tvarkomas pagal verslo principus ir kad jo panaudojimo procedūros paramos gavėjams nebūtų tokios biurokратиškos ir ilgos.

1.5 Labiausiai EESRK norėtų, kad būtų didinamas Sąjungos indėlio skiriamą finansinę paramą nelaimės atveju matomumas. Kol kas procedūros yra grynai administracinės. Dažnai ES lėšos išmokamos praėjus ne vienam mėnesiui nuo nelaimės, o tai rodo, kad procedūra yra formali ir netgi anonimiška. EESRK norėtų, kad būtų tvirčiau pabrėžiama visuotinė empatija, tačiau šiuo metu rezultatas yra priešingas.

1.6 EESRK siūlo svarstyti galimybę ESSF finansavimą įtraukti į Europos Sąjungos biudžetą, nes tai būtų praktiškas būdas paspartinti mokėjimus ir užtikrinti didesnę jo veiklos matomumą.

2. Įžanga

2.1 Europos Sąjungos solidarumo fondas įkurtas 2002 m. kaip ES reagavimo į dideles gaivalines nelaimes priemonė. Tuo metu EESRK visiškai pritarė fondo sukūrimui ⁽¹⁾.

2.2 Pirmajame, 2002 m. priimtame reglamente buvo numatyta ateityje jį peržiūrėti; peržiūra turėjo būti atlikta iki 2006 m. pabaigos. Todėl 2005 m. Komisija atliko pirmą ESSF peržiūrą ir parengė pasiūlymą, o EESRK 2005 m. pateikė dėl jo

⁽¹⁾ EESRK nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, įsteigiančio Europos Sąjungos solidarumo fondą, OL C 61, 2003 3 14, p. 187.

nuomonę⁽²⁾. Joje EESRK pateikė keletą pasiūlymų, visų pirma – į fondo taikymo sritį įtraukti sausras, sumažinti ribines intervencijos vertes ir suteikti Komisijai didesnę veiksmų laisvę.

2.3 Komisijos pasiūlytus pakeitimus, kurie sulaukė didelio Europos Parlamento pritarimo, Taryba galiausiai atmetė. Pakeitimai buvo parengti atsižvelgiant į praktinę patirtį, įgytą taikant šį reglamentą, pavyzdžiui, buvo siūloma išplėsti fondo aprėptį, kad parama iš jo būtų teikiama ne tik ištikus gaivalinei nelaimėi, daugiau dėmesio skirti taikymo kriterijų skaidrumui, tobulinti procedūras, kurios yra biurokратиškų ir ilgų, todėl mažina reagavimo spartą ir paramos matomumą.

2.4 2011 m. Komisija, norėdama inicijuoti naują bendrą diskusiją dėl fondo, nusprendė pateikti komunikatą dėl ESSF ateities. Būtent dėl šio komunikato parengta ši EESRK nuomonė.

2.5 Kalbant apie ESSF procedūrų biurokратиškumą ir ilgumą, reikia paminėti, kad Komisija veikia ne savo iniciatyva, o tik iš valstybės narės gavusi oficialią paraišką, o tai šiek tiek užtrunka. Gavus paraišką, vykdomos ilgų procedūrų – Komisija, EP ir Taryba derina ir tvirtina biudžetą, o paraišką pateikusi valstybė narė dar pateikia pagrindimą, kodėl prašo finansinės paramos.

2.6 Komisija daro išvadą, kad dėl viso to „daugeliu atveju dotacijos gali būti išmokėtos po nelaimės praėjus net 9–12 mėnesių, o kartais ir vėliau“⁽³⁾.

2.7 Baimė dėl padarinių biudžetui nuolat kėlė skeptiškas nuotaikas ir pasipriešinimą. Ištikus „nelaimėi“, „subsidiarumo“ principas išlieka pagrindinis. 2010 m. didžioji dauguma valstybių narių ir vėl nepritarė nė vienam svarbesniam teisinės bazės ir Solidarumo fondo veikimo pakeitimui.

2.8 Komisiją reikia pagirti už pastangas išplėsti ESSF veikimą, nes, kaip matyti iš atlikto vertinimo, jis veikė labai sėkmingai tais atvejais, kuriais buvo panaudotas. Kita vertus, atmetus kai kurias paraiškas buvo sužlugdytos viltys, todėl buvo pakenkta ES įvaizdžiui.

2.9 Žinant, kokie politiniai debatai šiuo metu vyksta, nepanašu, kad lengvai savo tikslus pasieks tie, kurie nori, kad ESSF parama būtų teikiama ir naujų kategorijų „nelaimių“ atveju, ir tie, kurie norėtų, kad būtų pakeistos ribinės vertės arba sušvelninti regioninės nelaimės kriterijai.

⁽²⁾ EESRK nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, įsteigiančio Europos Sąjungos solidarumo fondą, OL C 28, 2006 2 3, p. 69.

⁽³⁾ COM(2011) 613 final, 2.3 punkto paskutinė pastraipa.

3. EESRK pastabos dėl Komisijos pasiūlymų

3.1 EESRK pritaria nuomonei, kad dabartinėmis aplinkybėmis negalimi jokie kitokie ESSF pakeitimai, tik 2002 m. reglamento taikymo patikslinimai ir geresnio veikimo užtikrinimas. Fondo veikimo patikslinimais turėtų būti siekiama padidinti jo matomumą.

3.2 Tiksliau nustačius, kad fondo pagalbą būtų galima teikti tik gaivalinės nelaimės atveju, būtų galima sumažinti, kaip teigia Komisija, nepageidautinus teisinius sunkumus. Be to, taip būtų atsižvelgta į daugelio valstybių narių išsakytą kritiką ir sumažinta tikimybė, kad nelaimės ištiktos valstybės narės bus be reikalo apviltos.

3.3 EESRK pritaria nuomonei, kad dėl šio apribojimo, t. y., kad parama teikiama tik gaivalinės nelaimės atveju, nebus atsisakoma suteikti paramą gaivalinės nelaimės sukeltos grandininės reakcijos atveju, pavyzdžiui, kai dėl jos įvyksta avarija gamykloje, kyla pavojus sveikatai arba sugriūva ligoninė. Paprastai tokiais atvejais nukenčia ne tik viešojo, bet ir privačiojo sektoriaus objektai, todėl būtų visiškai logiška paramą teikti ir dėl jų, jei jie yra regioninės visuomeninės sistemos dalis, pavyzdžiui, užimtumo prasme.

3.4 Patirtis rodo, kad kyla didelių problemų aiškinant, kas įeina į „ypatingos regioninės nelaimės“ padarinių sąvoką. EESRK pritaria Komisijos siūlymui nustatyti paprastus ir objektyvius kriterijus regioninei nelaimėi apibrėžti, kurie būtų panašūs į tuos, kurie naudojami „didelei nelaimėi“ apibrėžti. Iš Komisijos atliktos simuliacijos matyti, kad galutinis rezultatas būtų daugiau ar mažiau identiškas tam, kuris gautas taikant šiuo metu galiojančią apibrėžtį. Tačiau nemažai paraiškų apskritai nebūtų buvusios pateiktos, nes iš anksto būtų buvę aišku, kad jos neatitinka kriterijų ESSF paramai gauti.

3.5 Komisija pagrįstai kritikuoja tai, jog ilgai trunka, kol dotacijos išmokamos. EESRK visiškai jai pritaria (taip pat žr. šios nuomonės 2.6 punktą). Komitetas mano, kad reikia visais būdais spartinti procedūras ir taip didinti ESSF reagavimo spartą ir matomumą.

3.6 Šiuo klausimu EESRK pritaria Komisijos siūlymui reglamente numatyti galimybę mokėti avansus, kuriuos reikėtų grąžinti, jei paraiška nebūtų priimta pagal taisykles.

3.7 EESRK labai pritaria Komisijai, kad procedūras galima ir reikia, kai tik įmanoma, trumpinti ir paprastinti. Tai galima padaryti nustačius, kad Komisija ir valstybė narė į vieną sprendimą sujungtų keletą sprendimų (pagal dabartinę sistemą Komisija priima keturis, o valstybė narė – du sprendimus). Komisija teisingai teigia, kad gana nedaug pakoregavus procedūras būtų galima sutaupyti daug laiko.

3.8 Gana įdomus ir labai sveikintinas yra Komisijos siūlymas sugriežtinti ir konkrečiau suformuluoti reglamento nuostatą, kad paramą gaunanti valstybė narė privalo išsamiai paaiškinti, kaip ji ketina išvengti panašių nelaimių ateityje, įgyvendindama ES teisės aktus dėl vertinimo, valdymo ir nelaimių prevencijos, pasiremdama po nelaimės įgyta patirtimi ir išipareigodama imtis kovos su klimato kaita priemonių.

3.9 Komisijai tiesiogiai mini SESV 222 straipsnį, t. y. nuostatą, kad, jei kuri nors valstybė narė patirtų teroro aktą, gaivalinę nelaimę ar žmogaus sukeltą katastrofą, ES ir valstybės narės turi veikti bendrai ir solidarčiai. Galima pridurti, kad pirmą kartą šioje Sutartyje – jos 4 ir 174 straipsniuose – įvedama

sąvoka „teritorinė sanglauda“, kuri reiškia bendrą ES ir valstybių narių atsakomybę; taip pat numatoma, kad Sąjunga, skatindama „teritorinę sanglaudą“, ypatingą dėmesį skiria nuolatinių gamtinių trūkumų turintiems regionams.

3.10 Šiose nuostatose atsispindi ne tik bendra visų Sąjungos subjektų atsakomybė, bet ir bendro likimo pojūtis. Žinant, kaip Taryba reagavo į vieną po kito Komisijos teiktus pasiūlymus, ir turint omenyje kitų subjektų, su kuriais buvo konsultuotasi, pastabas, akivaizdu, kad valstybės narės nebe taip noriai linkusios dalytis bendru likimu ir vis stipriau pabrėžia „subsidiarumo“ principą.

2012 m. kovo 28 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON
